

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In Qvo Genuina sententia S. Avgvstini de humanæ naturæ stantis, lapsæ,
puræ statu & viribus eruitur & explicatur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

6. Indagatur radix arcanæ illius doctrinae.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13673

crescente vel etate, vel eruditione, vel san-
ctitate, hominibus etiam non Iudaïs advenit
& incipit innotescere, dum oculi paulatim
magis magisque aperiantur, ut quod antè, vel
malum esse nesciebat vel putabat esse bonum,
jam malum esse cognoscit, & se reum sciat,
quem antè putaverat esse innocentem. Vnde
alicubi Augustinus clarius incipit de hac
lege doctrinam istam intelligere: *Presumebant*
homines de viribus suis, & faciendo quicquid sibi li-
cere arbitrabantur, peccabant in legem Dei occultam.
Vnde ista lex manifesta promulgata est eis,
qui omnino sibi rei esse non videbantur. Lex præcur-
rit ante medicum, ut se egrotus qui se sanum puta-
bat, inveniat (id est, sciret) egrotum, & dicit:
Non concupisces &c. Antea sine lege peccabatur;
data verò lege, cum prævaricatione peccatum est.
Vbi legem occultam non intelligit aliam, nisi
legem naturæ, quam lex Moysis manifesta ex
occultis ignorantia latibulis extraxit, & ho-
minibus ante oculos posuit. Et quia lex ista
est, quæ id sanatur quod naturaliter iustum
est, hinc illius ignorantiam subinde vocat

Rom. 7.
101. c. 2.

Lib. 1. ep.
imp. f. 159.
b. lib. f. 41.
ethic. f. 156.

d. in Enchir.
cap. 24.

Epist. 154.

Lib. 1. ad
Rom. c. 13.

lib. 1. ad
Rom. c. 13.

A Nam huius ignorantia facit, ut aliquis concu-
piscencias illas, cum quibus nati sumus & ado-
lescimus, quæque lege, *Non concupisces*, prohi-
bentur, non malas, sed etiam bonas putet.
Hæc est, quæ ante legem scriptam Decalogi,
quam Moyses tulit, non solum singulos ho-
mines, sed universum genus humanum suis te-
nebris operuerat, cum nullum adhuc jus divi-
num de caelo sonuisset. Hæc est, quæ lege, *Non*
concupisces, tollitur. Per istam quippe legem
cognoscitur peccatum, id est, concupiscencia; per
istam fit cognitio peccati; per istam apparet pec-
atum; sine illa lege mortuum est peccatum; illo m-
data adveniente, peccatum reviviscit; propter istam
denique legem jus naturæ propalantem aper-
tissime verum est, quod dicit Apostolus: *Con-*
cupiscentiam nesciebam, nisi lex diceret: Non concu-
pisces. Hæc lex universum jus naturæ compre-
hendit, quo vetatur malum, & ex consequen-
ti, quo iubetur bonum; neque enim adversus
jus naturæ, nisi aliqua libidine, seu concu-
piscencia vitiosa peccatur. Huius igitur legis
naturalis ignorantia, sive sit vincibilis, ut in
gravioribus delictis præsertim quibus prox-
imus læditur, contingere solet; sive sit invin-
cibilis, ut in ijs forsitan quæ magis à principijs
distant conclusionibus naturalibus, & in va-
riarum occurfu subito circumstantiarum ple-
rumque accidit, non excusat à peccato delin-
quentes. Sed de his & similibus delictis Au-
gustini humilitas tremebat, quando propter
subitas diversalque circumstantias in discer-
nendo illo naturæ jure perplexus exclamabat:
Delicia quæ intelligit? Et Davids pietas cum
tota Ecclesia gen. ebat: Delicta inventus mee, Psal. 24.
& ignorantia mea non em. net. 11.

Rom. 7.

Epist. 154.

Psal. 24.

CAPVT SEXTVM.

Indagatur radix arcanae illius doctrinae

CVR verò ista juris naturalis invinci-
bilis ignorantia magis culpabilem
in peccando faciat, quam ea, quæ leg-
is divinæ positivæ vel facti dicitur,
ex natura talis ignorantia, vel oppositæ sci-
entia petendum videtur. Scientia quippe juris
naturalis humane naturæ connaturalis est; ju-
ris divini positivæ & factorum, nullo modo.
Nam ex hoc ipso quo natura humana rationis
particeps est, & ad Deum creaturam om-
nium maximeque rationalium ultimum finem
ordinata, ut ipso beata sit, à quo habet ut sit,
necesse erat ei talem cognitionem naturaliter
inherere, qua eum ut naturalem finem suum pos-
set agnoscere, omniaque scire, quæ ad vitam
cum tali honestate transigendam, qualis hu-
mane naturæ congruit, necessaria sunt. Hæc
autem scientiam totius naturalis legis postulat,
utpote sine qua nec ea potest appetere & facere,
quæ rationi naturaliter sibi datæ & ultimo fini
congruunt, nec ea cavere quæ utriusque capita-
liter adversantur. Lex enim naturalis universa

A omnino peccata vetat, quæ à rationali natura,
& ejus naturali honestate dissonant; & cup-
ta, aut ferè cuncta jubet, quæ ad finem ejus natu-
ralem assequendum scitu necessaria sunt. Et
ista causa est, cur totius istius naturalis legis
cognitio accuratè primi hominis visceribus
beneficio creationis inculpta fuerit, ex ejus
reliquis in imagine Dei adhuc post ruinam
ejus illud lumen superest, quo nonnullas natu-
ralis justitiæ & honestatis veritates probat, &
ea, quæ illa lege jubentur aut vetantur, non-
nunquam facit aut cavet. Non enim usque ad e-
d in anima humana imago Dei terrenorum affec-
tum labe detrita est, ut nulla in ea velut li-
neamenta extrema remanserint. Hoc enim sen-
su verum esse potest, quod Apostolus dicit:
Eiusmodi homines ipsi sibi sunt lex, qui ostendunt
opus legis scriptum in cordibus suis: hoc est, ut
Augustinus ait, non omnimodo delectum est, quod
ibi per imaginem Dei, cum crearentur, impressum
est. Hoc autem in scientia juris divini positivæ
& factorum non habet locum. Lex enim Dei
positiva

Rom. 2.

lib. de spi-

Gen. 1. 28

positiva ab ipsius libera voluntate pendet, quæ tot, ac tales leges, ac eo tempore, & loco, & occasione ferre potest, quot absconditæ ipsius providentiæ & consilio visum fuerit. Et idcirco ejus scientia neque humana neque Angelicæ naturæ connaturalis est: sed sicut ejus legis latitudo, ita & ejus revelatio à Dei libertate pendet. Facta verò quia singularia sunt, sine sine variari possunt; neque naturam rationalem eorum cognitio ita naturaliter perficit, sicut veritatum illarum generalium practicarum, quæ jure naturæ continentur. Unde nec in statu innocentie factorum omnium & accidentium singularium primihomines cognitionem habuerunt: ut ex colloquio serpentis cum muliere, & mulieris cum marito, satis evidenter colligi potest.

Quapropter quia ista juris divini, & factorum singularium scientia, non est homini connaturalis: neque naturaliter medullis ejus vi creationis insita, sicut veritatum illarum æternarum practicarum, in quibus jus seu lex naturæ constituta est; hinc etiam videtur fieri ut illorum ignorantia invincibilis non sit vitiosa, & consequenter neque peccatum deputandum id quod ex ea fit: quandoquidem & in illa prima conditionis præstantia sine ullo peccato aut vitio præcedente, cujus pœna esset, contingere potuisset. Hujus verò ignorantia ita vitiosa est, ut, si Augustino jam supra citato credimus, sine peccato infligi nullo modo queat, nisi ipsa peccata quæ inde consequuntur, etiam licita fore, hoc est, non esse peccata, & eorum auctorem Deum esse posse statuamus. Perspicuis enim verbis Augustinus dicit: *Si non est ista pœna hominis, sed natura, nulla ista peccata sunt. Si autem bonus homo esset (id est, nisi vitiatum esset) aliter esset: nunc autem, quia ita est, non est bonus, nec habet in potestate ut bonus sit: sive non videndo, qualis esse debeat &c.* Ad naturam enim hominis quodammodo pertinet istarum naturalium veritatum ad justitiam pertinentium notitia: & ideo tolli nisi per peccata non potuit: Deo non subtrahente quod naturali humanæ naturæ rectitudini & honestati congruit, nisi præcedente aliqua iniquitate provocetur.

Hinc est igitur, quod cum primi homines peccassent, etiam nolentibus, ut Augustinus, subintravit ignorantia rerum agendarum, & concupiscentia noxiarum, quibus comites subinfernuntur error & dolor. Ut enim meliores Adam gigneret, quam ipse esset, non erat æquitatis. Ex quo effectum est, ut vitio cum natura vitiosa transiente, cum ignorantia cæcitate & concupiscentiæ difficultate nasceremur: ac primò quidem errarem, nescientes, quid nobis secundum illius naturalis justitiæ regulas esset faciendum; deinde ubi nobis inciperent aperiri præcepta justitiæ, vellemus ea facere, & renitente carnalis concupiscentiæ nescio qua necessitate non valeremus. Quæ quidem ignorantia quamvis non in omnibus sit æqualis, Deo per justum judicium suum discernente, quantum cuique supplicij inferri debet, qui ne-

mini infert plusquam debet, imò nec totum quod debet; tanta tamen in quibusdam est, ut exceptis illis generalibus justitiæ veritatibus, quarum cognitio omnibus non obstante peccati magnitudine, divina clementia supplicium temperante, permessa est, pleraque quæ ab illis rationalis naturæ quasi luminaribus aliquanto remotius distita sunt, si nullum humanum præcedat magisterium, velut naturæ cæci videre non possint. Miserabilem illam naturæ nostræ cæcitate sapissimè Augustinus inculcat, ut potè tantam, ut nullo modo possit solâ natura duce superari. Hinc illud: *Ignari & carni subditi nascimur. Et illud: Peccante primo homine vitium pronatura inolevit; si vitium pro natura inolevit, secundum mentem omnium homo cæcus natus est. Si enim videt non opus habet ductore.* Et ideo non nisi adiuvante creatore docet nos posse, sicut à difficultate, id est, à concupiscentia emanante, ita & ab ignorantia cæcitate liberari.

Quantumvis igitur hujusmodi ignorantia propriè peccatum non sit, quantumvis etiam humanæ potestati invincibilis sit, cum & ipsam fidem Christi, qua sola vinci potest, multi juxta supra traditam Augustini doctrinam, invincibiliter & inculpabiliter nesciant, quia tamen pœna peccati est, quicquid ex illa cæcitate perperam fit sine peccato non fit. Nam ut disertis verbis de hac ipse dicit Augustinus: *Illud quod ignorans quisque non rectè facit, & quod rectè volens facere non potest, ideo dicitur peccatum, quia de peccato illo (primo) libera voluntatis originem ducunt. Illud enim præcedens meruit ista sequentia. Quod cum similitudine linguæ declarasset; cujus nomine non solum instrumentum oris, sed & effectus ejus lingua latina vel græca appellatur: Sic, inquit, non solum peccatum illud dicimus, quod propriè vocatur peccatum: liber enim voluntate & ab igne committitur; sed etiam illud, quod iam de huius supplicio consequatur necesse est.*

Et sanè si ista peccata istius invincibilis ignorantie cum qua infidelis quisque nascitur, vera peccata non sunt, nulla ratio est, cur non pleraque eorum peccata, qui divino judicio excæcati sunt, ab omni iniquitate purgemus. Nam etiam in illorum aliquibus, ita ad nonnullas regulas veritatis agnoscendas omnem lumen mentis extinctum est, ut quamvis & velint & conentur obnixissimè eas videre non possint. Nam in hoc ipso cæcitas eorum sita est: aliud est enim non videre veritatem; aliud cæcum esse: illud notat actus; hoc potestatis absentiam. Nam ut optime Augustinus de cæcitate mentis: *Cæcus, puto, quod veli videre, sed non potest: si autem vult, & non potest, inest voluntas, sed amissa est possibilitas.* Et contra Iulianum de his ignorantie peccatis disputans, quæ quasi necessaria Iulianus nulla esse contendebat: *Ad hoc tertium genus (scilicet quod peccatum est, & pœna peccati) pertinent etiam omnia, quæ per ignorantiam cum aguntur mala, non putantur mala, vel etiam putantur bona. Cæcitas enim cordis si peccatum non esset, iniuste argueretur &c.* Et cum

Lib. 3. de lib. arb. c. 18.

In Enchir. cap. 24.

313

Et cum probasset esse pœnam, adiicit: *Qui A* porro volens cœcus est corde, cum velis nemo cœcus esse vel corpore? Hæc igitur cœcitas postquam semel peccatis præcedentibus inflata fuerit, quamvis libertatis humanæ fuerit peccata perpetrare, quæ cœcitate plectantur, non tamen eâ plecti, multo minus eam tollere, humanæ libertatis, aut nudæ voluntatis, sed divinæ est potestatis. Hoc autem facit non quando-cunque homini placet, sed cum ejus misericordiam visum fuerit, in quibusdam citò, in alijs serò, in plerisque nunquam. Nam quod de Deo dixit Apostolus: *Cuius vult miseretur, & quem vult obdurat*; hoc procul dubio eodem modo & ratione dici potest, sicut hoc Augustinus dixit: *Quem vult illuminat, & quem vult excæcat*: & immobiliter excæcatum permanere permittit. Impossibile verò est, ut qui cœcus est, non iterum iterumque cadat, & in tenebris ambulando tenebras magis & magis B

alligat, & hoc ipso plùs minùsve mentis oculum cœcum facit. Vnde Augustinus: *Ad vitam Dei pertinet instam, quicquid cœca & indomitâ concupiscentiâ faciunt libenter mali. Cœca est igitur & illa concupiscentia, ex qua statim ab infantia malum facimus libenter mali. Et in illud Psalms: Supercedit igni, & non vident Solem; non videre Solem docet esse pœnam obsecrationis; ignem autem esse concupiscentias carnis, iracundiæ &c. Et ista concupiscentia carnis unde venit? Attendite. De iraduce natu es cum eo quod vincas. Cùm enim extra controversiam sit, peccatorum consuetudinem, quia voluntatis affectum temporalibus rebus immergit, cœcum facere, quis dixerit tam profundam immersionem in res sensibiles, qualem in parvulis videmus, ex innata rerum sensibilibus cupiditate, non obscurare mentem ad æternas veritatis regulas intelligendas? Nam hinc est, quòd Augustinus etiam concupiscentiam, hoc est, omnium rerum temporalium cupiditatem, & gravissimum illud pondus, cum quo nascimur, carnalem consuetudinem vocat; quia eosdem quos consuetudo, effectus parit: *Caris quædam eius (animæ) resistit spiritui, non naturæ, sed consuetudine peccatorum: quæ consuetudo in naturam versa est secundum generationem mortalem peccato primi hominis. Vbi illam differentiam inter consuetudinem actibus comparatam, & concupiscentiam ingentiam ponit, quòd concupiscentia sit quædam consuetudo generatione in naturam versa; ubi consuetudo è contrario est concupiscentia actibus comparata. Et in libro octoginta trium questionum explicans Apostoli locum: Vbi est mors contentio tua? sic loquitur: Mortem significari arbitror hoc loco, carnalem consuetudinem, quæ resistit bonæ voluntati delectatione bonorum temporalium fruendorum &c. Hanc autem mortem peccato meruimus; & subiungit de libertate ab illa morte in paradiso ante peccatum. Et apertissime alibi vocat libidines, consuetudines, & inclinationes animæ ad fruendum inferioribus: carnem autem concupiscere adversus spiritum propter indomitam carnalem consuetudinem; quod consuetudinis vinculum, inquit, a parentum etiam propagine inveteratum natura lege inolevit. Quid ergo mirum, si instar consuetudinis obscurat animam tanquam averfam à Deo, & ideo adhærente illi cœcitate puniatur? Ardentissimus quippe impetus non modo puerorum, sed & infantium animulas, ad fruendum innocenter omnium sensuum delectationibus, quibus tunc reguntur, impellit. Et unde impetus ille, nisi ex illo pondere concupiscendi, quo anima ex peccato in omnes voluptates pronâ curvatur? Nam quemadmodum irrationalis iracundia, quæ fervent parvuli cùm tollitur id quo delectantur, ita & effrenis cupiditas oblectandi se, quam impedi moleste ferunt, ejusdem ingenti ponderis inclinationes sunt, quo istud rotatur horologium. Vnde Augustinus: *Istis carnalibus***

In Enchy cap. 27.

In Psal. 5

Lib. de Fide & Symbol.

Lib. 83. 99. q. 70.

Lib. 1. de doct. Christi. cap. 24.

Lib. 83. 99. quinque 7. 64.

Lib. 2. cont. Abores legi & prophet. cap. 8.

Lib. de nat. & grat. 2.22

Lib. 1. Cont. sig. 6. 18.

quinque sensibus prima hominis ætas inbuatur, necessitate nature mortalis, qua ita post peccatum primi hominis nati sumus, ut nondum reddita luce mentis, carnalibus sensibus subditi, carnalem vitam sine ulla veritatis intelligentia transeamus. Tales necesse est esse infantes & parvulos pueros, qui nondum possunt accipere rationem. Quanta verò intentione in ista, quæ foris sunt sensibilia feratur anima etiam infantis, vel hinc solum conijci potest, quod lucis hujus hauriendæ sic avida sit, ut si quispiam minus cautus, aut nesciens quid inde possit accidere, nocturnum lumen posuerit ubi jacet infans, in ea parte ad quam jacentis oculi possint retorqueri, nec cervix possit inflecti, sic ejus inde non removeatur aspectus, ut nonnullos ex hoc etiam strabones fieri noverimus, eam formam tenentibus oculis, quam teneris & mollibus consuetudo quodammodo infixit; quo exemplo Augustinus ad hoc probandum usus est. Ita & in alios corporis sensus, quantum sinit illa ætas, intentione se quasi coarctant animæ parvulorum, ut quicquid per carnem offendit aut allicit, hoc solum abhorreant vehementer aut appetant, ut diversis locis Augustinus notat. Hoc pondus innocenter in parvulis ad sensuum objecta fertur, quia ætas illa ratione ductrice destituta innocenter illis fruatur: sed cum adolescentibus adolescit, quia fruendo sæpius, augetur magis & magis. Hoc enim ipsum pondus est, ex quo omnia peccata majorum pullulant, & hoc ipso, quo jam per ætatem ratio accensa eisdem delectationibus non repugnando frui pergit, jam peccata deputantur: quemadmodum suo loco fusè & ex professo ex Augustini principijs ostensuri sumus. Hoc ergo ingenitum pondus in sensibilia, iste effrenatus impetus, ista, inquam, concupiscentia rerum terrenarum, cum qua nati sumus & adolescimus, quæ in objecta unicuique ætati & statui & occasione congrua erumpit, est illa, quæ animam in terrenas delectationes instar consuetudinis acquisitæ pronissimam, & idcirco etiam ad intelligibiles regulas veritatis penetrandas hebetem & ignaram facit, simulatque rationis usus illuxerit.

Cum igitur utriusque cæcitatibus, & illius, quæ ex peccato primo nobis ingénita statim

cum emicantis luce rationis apparet, & illius, qua propter gravia peccata nonnullos, Dei luce delectente excæcatos dicimus, eadem causa sit: utraque totâ hominis potestate invincibilis sit, gratiæque, qua non semper nec omnibus datur, vincibilis; si illam invincibilem à peccato excusare statuamus, nulla ratio videtur esse, cur non & excæcationem, cum humana voluntate contracta, humanâ voluntate non sit amplius vincibilis, excusare dicamus. Quod cum omnes facile judicent nefas esse hoc de excæcatione sentire; non debet cuiquam nimis incredibile videri, si nec ignorantiam invincibilem juris naturæ à peccato excusare Augustinus doceat. Nullum enim Augustinus in duabus istis ignorantijs seu cæcitatibus, quantum ad peccati excusationem, discrimen agnoscit. Nam quemadmodum ad peccatum sufficere docet, quod ignorantia illa pœna peccati sit, ita etiam quod excæcacio. Quod si diceret, inquit Augustinus, quid ergo peccaverunt Iudæi, si Deus illos excæcavit, ne agnoscerent Christum? Quantum possemus nubendo rudi homini ostenderemus, ex alijs oculis peccati Deo cognitis venire instam panam huius cæcitatibus. Ecce peccata sunt peccata cæcitatibus, quia cæcitas iusta pœna est præcedentium peccatorum. Et alibi, cum tractaret illum locum: Propterea non poterant credere, quia iterum dicit Iesus: Excæcavit oculos eorum &c. luculentius idem docet: Quod si ita est, inquit, quis non exurgat in defensionem Iudæorum; ut eos extra culpam fuisse proclamet, quod non crediderunt? Propterea enim non poterant credere, quia excæcavit oculos eorum. Sed quoniam potius Deus extra culpam debet intelligi, cogimur sateri, alijs quibusdam peccatis ita eos excæcari meruisse; quæ tamen excæcatione non potuerunt credere. Nihil apertius dici potuit. Nam & credendi, hoc est, videndi impotentiam in excæcatis, & verum tamen peccatum agnoscit: quia impotentia; velut iusta peccatis præcedentibus pœna, retributa est. Hoc autem est ipsissimum, quod de ignorantia invincibili toties docuit. Hic autem ad sufficientem gratiam recurrere, quæ excæcatis quoque semper præsto sit, ut possint cæcitate liberari, & videre si velint, paradoxum est in Augustini doctrina non solum inauditum, sed quo universa ejus principia de gratia jugulantur: ut suo loco demonstrabitur.

Tract. 15.
in Ioan &
lib. 14. de
Trinit. c. 5.